

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย
 - 1.1 ศึกษานิเทศก์อำเภอ จำนวน 188 คน
 - 1.2 ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 288 คน ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.2.1 ประชากรกลุ่มโรงเรียนเอกชน จำนวน 25 คน
 - 1.2.2 ประชากรกลุ่มโรงเรียนมัธยม จำนวน 25 คน
 - 1.2.3 หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ จำนวน 188 คน
 - 1.2.4 ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา
โรงเรียนจังหวัด จำนวน 25 คน
 - 1.2.5 ศึกษานิเทศก์จังหวัด จำนวน 25 คน
 - 1.3 ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 213 คน ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.3.1 นายอำเภอ จำนวน 188 คน
 - 1.3.2 ผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน 25 คน
- รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 689 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ คุตวุฒิทางการศึกษาสูงสุด และตำแหน่งที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ ประกอบด้วย 79 ข้อความ จำแนกออกเป็น

1. ลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล

1.1 บุคลิกภาพ	จำนวน	12	ข้อ
1.2 มนุษยสัมพันธ์	จำนวน	11	ข้อ
1.3 ความประพฤติ	จำนวน	10	ข้อ

2. ลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวิชาชีพ

2.1 ความรู้ทางวิชาการ	จำนวน	14	ข้อ
2.2 ความสามารถในการปฏิบัติงาน	จำนวน	12	ข้อ
2.3 ภาวะผู้นำ	จำนวน	10	ข้อ
2.4 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	จำนวน	10	ข้อ
	รวม	79	ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ปรากฏตามแบบสอบถาม

การวิเคราะห์หาค่าคุณภาพของเครื่องมือ ปรากฏผลดังนี้

ก. ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ มีค่าระหว่าง 1.87-12.18

ข. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ 0.9774

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล กระทำโดยการส่งและรับกลับคืนทางไปรษณีย์ คัดเลือกแบบสอบถามที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้โดยใช้ เครื่องคอมพิวเตอร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอนดังนี้
- 4.1 วิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ
 - 4.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิการอำเภอ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
 - 4.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มประชากร โดยใช้ ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้ q -Statistic
 - 4.4 วิเคราะห์ลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิการอำเภอจากแบบสอบถามปลายเปิดโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว พบว่า ร้อยละ 97.7 ของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม เป็นเพศชาย มีเพียงร้อยละ 2.3 เป็นเพศหญิง สำหรับกลุ่มผู้บริหาร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นไม่ปรากฏเพศหญิง

เมื่อจำแนกตามอายุ จำนวนมากที่สุดของประชากรทั้ง 3 กลุ่มมีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาคือกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป 31-40 ปี และต่ำกว่า 30 ปี ตามลำดับ

ในก้านวุฒิทางการศึกษาสูงสุด พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี และต่ำกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นของศึกษานิการอำเภอ ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิการอำเภอ สรุปได้ว่า

2.1 ความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มที่มีต่อลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิการอำเภอค่านคุณลักษณะส่วนตนอยู่ในระดับเห็นควยว่าเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิการอำเภอ เมื่อพิจารณารายชื่อจากลักษณะที่พึงประสงค์ค่านคุณลักษณะส่วนตนรวม 33 ข้อ พบว่า อยู่ในระดับเห็นควยอย่างยิ่ง 4 ข้อ โดยข้อที่ประชากรมีความเห็นควย

มากที่สุด คือข้อที่ 1.1 มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เป็นโรคติดต่อที่สังคมรังเกียจ หรือความพิการใด ๆ ส่วนในระดับเห็นด้วยมี 29 ข้อ ซึ่งข้อที่อยู่ลำดับสุดท้ายคือ ข้อที่ 2.5 มีความรู้สึกไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น สำหรับข้อลักษณะที่พึงประสงค์ของ ศึกษาธิการอำเภอท่านคุณลักษณะส่วนบุคคลใน 10 ลำดับแรกตามความถี่เห็นของกลุ่ม ประชากรเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย

- 1) มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เป็นโรคติดต่อที่สังคมรังเกียจ หรือความพิการใด ๆ
- 2) มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณธรรมประจำใจ
- 3) ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์ตน
- 4) สามารถสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรที่เกื้อกัน รวมถึงความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะ

- 5) เป็นกันเองกับผู้นมาติดต่อ ก่อนรับผู้มาหาด้วยความยิ้มแย้ม
- 6) มีความมั่นคงหนักแน่นไม่หวั่นไหวเชื่อคนง่าย
- 7) เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี
- 8) มีความจริงใจและให้ความช่วยเหลือต่อผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- 9) มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ชยันและอุทิศเวลาให้กับงาน

- 10) มีความสามารถและกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อที่ประชุม

2.2 ความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มที่มีต่อลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการอำเภอท่านวิชาชีพอยู่ในระดับเห็นด้วยว่าเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการอำเภอ เมื่อพิจารณารายข้อจากลักษณะที่พึงประสงค์ท่านวิชาชีพ จำนวน 46 ข้อ พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 ข้อ ข้อที่ประชากรมีความเห็นด้วยมากที่สุดคือ ข้อที่ 6.7 มีความรับผิดชอบหน้าที่ ไม่ทอดทิ้ง ละเลย หรือหลีกเลี่ยง ส่วนในระดับเห็นด้วย มีจำนวน 44 ข้อ ข้อที่อยู่ในระดับสุดท้ายคือ ข้อที่ 5.2 มีความสามารถในการใช้อุปกรณ์ เทคโนโลยีทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี สำหรับข้อลักษณะที่พึงประสงค์ของ

ศึกษาธิการอำเภอคำชะโนด ใน 10 ลำดับแรก ตามความคิดเห็นของกลุ่มประชากร
เรียงตามลำดับค่าคะแนนรวม เฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย

- 1) มีความรับผิดชอบหน้าที่ ไม่ทอดทิ้ง ละเลยหรือหลีกเลี่ยง
- 2) ทำหน้าที่เป็นที่เชื่อถือได้
- 3) รู้จักส่งเสริมบำรุงขวัญ เอาใจใส่ดูแลทุกข์ทุกข์ใฝ้บังคับบัญชาอยู่เสมอ
- 4) สนใจและหมั่นศึกษาหาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ
- 5) สิ่งงานเป็น ถูกจังหวะ รู้จักใช้คนให้เหมาะสมกับงานและความ
สามารถ
- 6) มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างรวดเร็วและมีเหตุผล
- 7) กระตุ้นใฝ้ใฝ้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นและปรับปรุงการ
ปฏิบัติงานของตนเองอยู่เสมอ
- 8) เมื่อมีความยุ่งยากเกิดขึ้นในการบริหารงาน มีความตั้งใจและ
กล้าเผชิญปัญหา
- 9) ให้ความสนใจและหมั่นติดตามผลงานที่ใ้สั่งการไปแล้วอย่าง
สม่ำเสมอ
- 10) มีความเชื่อมั่นในการทำงานแบบประชาธิปไตย

2.3 ความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มที่มีต่อลักษณะที่พึงประสงค์
ของศึกษาธิการอำเภอ ทั้งด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและด้านวิชาชีพ รวม 79 ข้อ ปรากฏ
ผลอยู่ในระดับเห็นด้วยว่าเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งเมื่อพิจารณา
แล้วปรากฏว่า ลักษณะที่พึงประสงค์ใน 10 ลำดับแรกเรียงตามลำดับค่าคะแนนรวมเฉลี่ย
ความคิดเห็นของกลุ่มประชากรจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย

- 1) มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ไม่เป็นโรคติดต่อที่สังคมรังเกียจหรือ
ความพิการใด ๆ
- 2) มีความรับผิดชอบหน้าที่ ไม่ทอดทิ้ง ละเลยหรือหลีกเลี่ยง
- 3) มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณธรรมประจำใจ
- 4) ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์ตน

- 5) ทำคนให้เป็นที่เชื่อถือได้
- 6) สามารถสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรที่ติดต่อกัน รวมถึงความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะ
- 7) เป็นกันเองกับผู้อื่นมาติดคอ ก่อนรับผู้อื่นมาหาด้วยความขี้มึน
- 8) มีความมั่นคง หนักแน่น ไม่หวั่นไหวเชื่อคนง่าย
- 9) เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี
- 10) มีความจริงใจและให้ความช่วยเหลือต่อผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ

2.4 ความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มที่มีต่อส่วนประกอบของลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ปรากฏผลเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ ส่วนที่เกี่ยวกับความประพฤติ มนุษยสัมพันธ์ และบุคลิกภาพตามลำดับ

2.5 ความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มที่มีต่อส่วนประกอบลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวิชาชีพ ปรากฏผลเรียงตามลำดับความสำคัญคือ ส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และความรู้ทางวิชาการตามลำดับ

2.6 ความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีต่อส่วนประกอบของลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ทั้งด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและด้านวิชาชีพ ปรากฏผลเรียงตามลำดับความสำคัญ ดังต่อไปนี้คือ

- 1) ความประพฤติ
- 2) ภาวะผู้นำ
- 3) มนุษยสัมพันธ์
- 4) บุคลิกภาพ
- 5) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 6) ความสามารถในการปฏิบัติงาน
- 7) ความรู้ทางวิชาการ

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ พบว่า

3.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อลักษณะที่พึงประสงค์ ของศึกษานิเทศก์อำเภอเป็นรายข้อนั้น มีเพียง 7 ข้อ ซึ่งความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

ข้อที่ 1.4 มีความทะเยอทะยาน รักความก้าวหน้า ในข้อนี้กลุ่มที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ ศึกษานิเทศก์อำเภอกับผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารการศึกษา กับผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อที่ 2.2 มีความจริงใจและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ ในข้อนี้กลุ่มที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ ผู้บริหารการศึกษา กับผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อที่ 2.11 เข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมทุกครั้งที่มีโอกาส ในข้อนี้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ระหว่างศึกษานิเทศก์อำเภอกับผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้บริหารการศึกษา กับผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 3.8 เป็นผู้มีความสำเร็จในการครองเรือน ในข้อนี้ ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาแตกต่างจากผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อที่ 4.4 สามารถนำหลักการทางวิชาการมาใช้เป็นเหตุผลอ้างอิงได้ ในข้อนี้ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์อำเภอแตกต่างจากผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อที่ 4.5 เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยทางการศึกษา ในข้อนี้กลุ่มที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันคือ ศึกษานิเทศก์อำเภอกับผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้บริหารการศึกษา กับผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อที่ 5.2 มีความสามารถในการใช้อุปกรณ์ เทคโนโลยีทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี ในข้อนี้ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาแตกต่างจากผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มที่มีต่อลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอคำณาคูลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

3.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มที่มีต่อลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอคำณาคูด้านวิชาชีพ พบว่า มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

3.4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มต่อลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ คำณาคู ลักษณะส่วนบุคคลและด้านวิชาชีพ ปรากฏว่ามีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอคำณาคูความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือจากที่ปรากฏในแบบสอบถาม ปรากฏผลเรียงความลำดับจากจำนวนผู้ตอบมากไปหาน้อย ใน 10 ลำดับแรก ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ จริยธรรม สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งพฤติกรรม ความรู้ ความสามารถแก่ผู้ร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 2) ควรเป็นนักประชาสัมพันธ์งานการศึกษาที่รับผิดชอบและเป็นผู้ประสานงานที่ดีกับหน่วยงานอื่นเพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการบริหารการศึกษา
- 3) ควรมีอำนาจในการบริหารการศึกษาอย่างเต็มที่และสามารถบริหารงานวิชาการของทุกกรมได้อย่างอิสระ
- 4) ปฏิบัติงานและปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาโดยมีหลักการเหตุผลอย่างเสนอตนเสมอปลาย ไม่คั่งหรือหย่อนจนเกินไป
- 5) เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในส่วนตัวมั่นคง
- 6) เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

- 7) ให้ความสำคัญและรับผิดชอบงานการศึกษาทุกกรมในสังกัด
กระทรวงศึกษาธิการมิใช่เฉพาะกรมหนึ่งกรมใด
- 8) รอบรู้ในศาสนพิธี ราชพิธี รัฐพิธี และเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว
ในทุกโอกาส
- 9) มีความสามารถในการครองคน ครองคน และครองงาน
- 10) เป็นผู้ที่มีทักษะจักเจเนอ้านงานการศึกษาเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

การอภิปรายผล

จากผลของการวิจัย ได้พบสาระที่ควรจะนำมาพิจารณาในหลายประเด็นคือ

1. ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหาร
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอในด้านคุณ-
ลักษณะส่วนบุคคลและด้านวิชาชีพมีระดับค่าคะแนนรวมเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน แสดงว่า ความ
คิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม เห็นว่ามีความสำคัญในระดัใกล้เคียงกัน ซึ่งผู้ดำรง
ตำแหน่งศึกษานิเทศก์อำเภอจะต้องปฏิบัติตามลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 2 ด้านควบคู่กันไป
ไม่เน้นเพียงเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์
(2523 : 3) ที่ว่าอุปนิสัยลักษณะท่าทางส่วนตัวนั้น จะไม่สามารถแยกไปอย่างเด็ดขาด
จากนักบริหารได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าสัมพันธ์เพียงเฉพาะลักษณะในด้านใดด้านหนึ่งของ
ผู้บริหารมิได้เป็นเครื่องประกันที่เพียงพอสำหรับความสำเร็จของการบริหารงานเสมอ
ไป (อนันต์ มาสวัสดิ์ 2518 : 89) ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว "ผู้บริหารมีความจำเป็นที่จะ
ต้องอยู่เหนือส่วนเฉลี่ย (above average) ของคนทั่วไปในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็น
บุคลิกลักษณะ ท่าทาง กริยา คำพูดคำจา ความคึกคัก และฝีมือการงาน" (สุรัฐ
ศิลปอนันต์ 2528 : ไม่ปรากฏหน้า)

2. เมื่อพิจารณาจากข้อลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านคุณลักษณะ
ส่วนบุคคลปรากฏว่า กลุ่มประชากรมีความเห็นต่อข้อลักษณะเกี่ยวกับบุคลิกภาพซึ่งได้แก่ "มี
ร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เป็นโรคคึกคักที่สังคมรังเกียจ หรือมีความพิกลพิการใด ๆ"

เป็นข้อความที่มีความสำคัญในลำดับแรก ทั้งนี้จะเป็นเพราะเหตุผลที่ว่า คุณสมบัติทางกายซึ่งไค้แก่ รูปร่าง เป็นเครื่องที่ทำให้เห็นบุคลิกภาพใ้คนอื่น (สุภาวศ์แสงวนิช 2506 : 37) และการที่ผู้บริหารมีร่างกายสมบูรณ์ย่อมที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารโดยเฉพาะในแง่ของการยอมรับนับถือจากผู้ร่วมงานว่าเป็นผู้ที่เข้มแข็งอดทน เป็นที่ถึงศรัทธาบุคคลอื่นหรือเป็นคุณลักษณะที่จะทำให้ผู้อื่นเชื่อถือในความพร้อมของร่างกายไ้ (สมพงษ์ เกษมสิน 2521 : 293) ลักษณะที่พึงประสงค์ในลำดับต่อมาไ้แก่ ข้อลักษณะที่เกี่ยวกับความประพฤติคือ "มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณธรรมประจำใจ" และ "ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์คน" ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับลักษณะผู้บริหารงานในสังคมไทยตามความคิดเห็นของ ภิญโญ สาร (2516 : 151) หรือคุณลักษณะของบุคคลชั้นนำของ บัญชา แก้วเกตุทอง (2523 : 79) ส่วนข้อลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลในลำดับที่ 33 ซึ่งเป็นลำดับสุดท้าย คือ "มีความรู้สึกไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น" นั้น อาจเป็นเพราะศึกษาริการอำเภอจะต้องปฏิบัติงานในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในหลายหน่วยงาน การที่จะให้ความสนใจในความรู้สึกของทุกฝ่ายย่อมเป็นไปได้ยากด้วยเหตุนี้แม้ว่ากลุ่มประชากรจะเห็นด้วยว่าเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาริการอำเภอ แต่ก็ให้ความสำคัญรองจากความสำคัญในลำดับที่รองจากลักษณะที่พึงประสงค์อื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มต่อทักษะที่พึงประสงค์ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลในรายชื่อ พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นจำนวน 4 ข้อ ดังต่อไปนี้

ข้อลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งกลุ่มศึกษาริการอำเภอและผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญมากกว่ากลุ่มผู้บริหารการศึกษา คือ

1. มีความทะเยอทะยานรักความก้าวหน้า (ข้อที่ 1.4)
2. เป็นผู้มีความสำเร็จในการครองเรือน (ข้อที่ 3.8)

ข้อลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งกลุ่มศึกษาริการอำเภอและผู้บริหารการศึกษาให้ความสำคัญมากกว่ากลุ่มผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ "มีความจริงใจและให้ความช่วยเหลือต่อผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ" (ข้อที่ 5.2)

และข้อลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญมากกว่ากลุ่มศึกษานิเทศก์อำเภอและผู้บริหารการศึกษาคือ "เข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมทุกครั้งที่มีโอกาส" (ข้อที่ 2.11)

ผลการทดสอบความคิดเห็นของกลุ่มประชากรที่แตกต่างกันในข้อลักษณะที่พึงประสงค์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำที่จะเกิดขึ้นมาจากลักษณะความสัมพันธ์ที่มีต่อกันในลักษณะงานตามบทบาท ดังเช่น จากสภาพปัญหาในครอบครัวซึ่งมีผลกระทบต่อการทำงานโดยทางอ้อมอาจเป็นเหตุที่ทำให้ศึกษานิเทศก์อำเภอและนายอำเภอซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นต้นที่ใกล้ชิด มีความคิดเห็นว่าศึกษานิเทศก์อำเภอควรจะเป็นผู้ที่มีความสำเร็จในการครองเรือน หรือจากการบริหารงานของนายอำเภอ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งทางภาครัฐและเอกชน จึงมีความประสงค์ที่จะให้ศึกษานิเทศก์อำเภอซึ่งเป็นตัวแทนของกระทรวงหนึ่งได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมทุกครั้งที่มีโอกาส มิใช่เป็นแค่เพียงปฏิบัติงานตามหน้าที่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ในขณะที่ศึกษานิเทศก์อำเภอหรือผู้บริหารการศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความสำคัญในระดับน้อยกว่า เป็นต้น

3. ในด้านลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มประชากรมีความเห็นต่อลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับภาวะผู้นำของศึกษานิเทศก์อำเภอ เป็นข้อที่มีความสำคัญใน 10 ลำดับแรกถึง 4 ข้อ โดยข้อ "มีความรับผิดชอบหน้าที่ ไม่ทอดทิ้งละเลย หรือหลีกเลี่ยง" เป็นข้อที่มีความสำคัญในลำดับแรกสุด ผลการวิจัยในข้อนี้นับว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประถม แสงสว่าง ซึ่งได้วิจัยเกี่ยวกับลักษณะของผู้บริหารการศึกษาที่คนไทยพึงประสงค์ และสรุปว่าข้อลักษณะที่พึงประสงค์ที่คนไทยให้ความสำคัญในลำดับแรกสุดคือ ถ้ายอมรับผิดเมื่อทราบว่าสิ่งที่ได้สั่งหรือกระทำไปนั้นไม่ถูกต้อง ไม่เป็นผู้คอยรับแต่ความชอบแล้วโดยความผิดให้ผู้อื่น (ประถม แสงสว่าง 2504 : 8) และสอดคล้องกับความคิดเห็นของ บาร์นาร์ค ซึ่งได้กล่าวถึงคุณลักษณะพิเศษของผู้นำประการหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้คือ ผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบ (Responsibility) อันได้แก่ ความมีคุณธรรม ศลธรรม รู้จักรับผิดชอบเมื่อผิดพลาด รับคำตำหนิโดยเต็มใจ มีความมานะบากบั่น ไม่ทอดทิ้งในการปฏิบัติหน้าที่ (Barnard อ้างถึงใน วิทยุ สาทร

2516 : 164) ข้อลักษณะที่มีความสำคัญในระบับรองลงมาได้แก่ "ทำคนให้เป็นที่เชื่อถือได้" และ "รู้จักส่งเสริมบำรุงขวัญ เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ" ข้อลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวนี้คงปรากฏในลักษณะของผู้นำตามความคิดเห็นของ เซลล์ (Leonard R. Sayles 1979 : 32) หรือลักษณะของผู้นำในการบริหารงานของ ภิญญู สาร (2516 : 151) ส่วนข้อลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอศึกษานิเทศก์ในลำดับที่ 46 ซึ่งเป็นลำดับสุดท้าย ได้แก่ "มีความสามารถในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี" เหตุผลที่ลักษณะที่พึงประสงค์ในข้อนี้มีความสำคัญอยู่ในลำดับสุดท้าย น่าจะเป็นเพราะโดยลักษณะงานตามบทบาท อำนาจหน้าที่ของศึกษานิเทศก์อำเภอแล้วมีลักษณะเป็นผู้ประสานงานหรือให้บริการมากกว่าที่จะเป็นผู้ปฏิบัติการโดยตรง และอีกประการหนึ่งด้วยเหตุของข้อจำกัดด้านงบประมาณทำให้ในการปฏิบัติที่เป็นอยู่จริง ไม่ค่อยที่จะมีโอกาสได้ใช้อุปกรณ์หรือเทคโนโลยีต่าง ๆ มากนัก ด้วยเหตุนี้ แม้ว่าลักษณะที่พึงประสงค์ในข้อนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน แต่ตามความคิดเห็นของประชากรก็ได้ให้ความสำคัญสูงไปกว่าลักษณะที่พึงประสงค์ในข้ออื่น ๆ

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มประชากรที่มีต่อลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอศึกษานิเทศก์ จำนวน 46 ข้อเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อลักษณะที่พึงประสงค์ที่กลุ่มประชากรมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ข้อ โดยที่ความคิดเห็นของผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญต่อลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวมากกว่าศึกษานิเทศก์อำเภอและผู้บริหารการศึกษาทั้ง 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. สามารถนำหลักทางวิชาการมาใช้เป็นเหตุผลอ้างอิงได้ (ข้อที่ 4.4)
2. เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยทางการศึกษา (ข้อที่ 4.5)
3. มีความสามารถในการใช้อุปกรณ์ เทคโนโลยีทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี (ข้อที่ 5.2)

สาเหตุสำคัญที่ทำให้กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญต่อข้อลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอทั้ง 3 ข้อมากกว่ากลุ่มศึกษานิเทศก์อำเภอและ

กลุ่มผู้บริหารการศึกษา นำที่จะมาจากการที่ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ มีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการบริหารราชการในเขตจังหวัดและอำเภอทุกด้าน โดยมีข้าราชการซึ่งแต่ละกระทรวง ใกล้เคียงมาเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือและรับผิดชอบงานเฉพาะตำแหน่ง ตามที่กระทรวงของตนกำหนด สำหรับงานด้านการศึกษา นั้น ศึกษาธิการอำเภอในฐานะตัวแทนกระทรวง ศึกษาธิการจึงมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการบริหารงานการศึกษาในเขตอำเภอ มีหน้าที่ที่จะต้องเสนอข้อคิดเห็นและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการศึกษาให้ที่ประชุมรับทราบและวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาของอำเภอ ให้เจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ความคาดหวังของผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงมุ่งที่จะให้ ศึกษาธิการอำเภอเป็นผู้มีคุณลักษณะและมีความพร้อมในด้านวิชาการมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

4. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของศึกษาธิการอำเภอ ผู้บริหาร การศึกษาและผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษาธิการ อำเภอทั้งด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและด้านวิชาชีพ รวม 79 ข้อ พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วย อย่างยิ่ง มีจำนวน 6 ข้อ และในระดับเห็นด้วย จำนวน 73 ข้อ ปรากฏผลเรียงตาม ลำดับความสำคัญใน 10 ประการแรก ดังต่อไปนี้

- 1) มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เป็นโรคติดต่อที่สังคมรังเกียจหรือ ความพิการทางใจ ๆ
- 2) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่ทอดทิ้ง ละเลย หรือหลีกเลี่ยง
- 3) มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณธรรมประจำใจ
- 4) ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์ตน
- 5) ทำตนให้เป็นที่เชื่อถือได้
- 6) สามารถสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรที่ติดต่อกัน รวมถึงความสามัคคี กลมเกลียวในหมู่คณะ
- 7) เป็นกันเองกับผู้นมาติดต่อ ตอนรับผู้นมาหาด้วยความยิ้มแย้ม
- 8) มีความมั่นคง หนักแน่น ไม่หุนเหินเชื่อคนง่าย

- 9) เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี
- 10) มีความจริงใจและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ

นั่นคือ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้บ่งชี้ว่าลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ที่
 ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์อำเภอที่สำคัญตามความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มคือ
 ลักษณะใน 10 ประการดังกล่าวข้างต้น ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์อำเภอควรคำนึง
 ถึงและถือเป็นแนวปฏิบัติ หรือน่าที่จะเป็นข้อพิจารณาเลือกสรรบุคคลากรเพื่อเข้าดำรง
 ตำแหน่งดังกล่าวได้

ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ
 ทั้งด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและด้านวิชาชีพ โดยพิจารณาจากส่วนประกอบของลักษณะที่พึง
 ประสงค์ทั้ง 2 ด้าน พบว่า มีความสำคัญเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

- 1) ความประพฤติ
- 2) ภาวะผู้นำ
- 3) มนุษยสัมพันธ์
- 4) บุคลิกภาพ
- 5) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 6) ความสามารถในการปฏิบัติงาน
- 7) ความรู้ทางวิชาการ

นั่นคือ ส่วนประกอบของลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ ทั้งด้าน
 คุณลักษณะส่วนบุคคลและด้านวิชาชีพ ตามความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มที่มีความ
 สำคัญในลำดับต้น ๆ คือ ส่วนประกอบของลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวกับความประพฤติ
 ภาวะผู้นำ และมนุษยสัมพันธ์ ตามลำดับ ซึ่งส่วนประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้ น่าที่จะเป็น
 ข้อที่ควรคำนึงในการปฏิบัติตนของศึกษานิเทศก์อำเภอ หรือในการพิจารณาเลือกสรร
 บุคคลากรเข้าดำรงตำแหน่ง โดยเหตุที่มาจากความต้องการของบุคคลากร ที่มีความสัมพันธ์
 เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอ อีกทั้งมีความสอดคล้องกับบทบาท
 อำนาจหน้าที่และลักษณะงานของศึกษานิเทศก์อำเภอในปัจจุบันอีกด้วย กล่าวคือ

ในปัจจุบัน แม้ว่าศึกษานิเทศก์อำเภอยังคงมีอำนาจหน้าที่ภายใต้กฎหมายและระเบียบบริหารราชการแผ่นดินใน 2 ลักษณะเช่นเดิม คือ

1. มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์อำเภอ หรือหน้าที่ของกระทรวงศึกษานิเทศก์ อันจำกัดปฏิบัติในเขตอำเภอ

2. ประสานงานกับส่วนราชการ ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น หรือสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษานิเทศก์ ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอ ในเรื่องอันเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับนโยบาย โครงการ และเอกลักษณ์การศึกษาไทย เพื่อให้การจัดการศึกษาในเขตอำเภอดำเนินไปทั่วถึง มีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษานิเทศก์ สำนักงานปลัดกระทรวง 2527 : 2)

แต่ต่อมา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษานิเทศก์ ได้เปลี่ยนแปลงไปซึ่งมีผลกระทบต่อภารกิจหน้าที่ของศึกษานิเทศก์อำเภอ อีกทั้งจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงโครงสร้างของสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอ กระทรวงศึกษานิเทศก์โดยมติของอธิบดีทุกกรม ได้พิจารณากำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ และโครงสร้างการบริหารสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอขึ้นใหม่ โดยให้ปฏิบัติงานเน้นหนักในลักษณะศูนย์ 3 ศูนย์ คือ

1. ศูนย์บริการและประสานงาน
2. ศูนย์ข้อมูลสถิติและวางแผน
3. ศูนย์ศึกษาค้นคว้าและประเมินผล

ดังนั้น แนวโน้มในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

ก. เป็นผู้ให้บริการ (Service) คือ ต้องช่วยเหลือแนะนำ จัดหาอุปกรณ์ และวิธีการ ส่งเสริม ฯลฯ เพื่อว่าการศึกษาคouldดำเนินไปอย่างราบรื่นตามแผนการ

ข. เป็นผู้จักใหม่การวิจัย (Research) เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาปรับปรุงแผนการ วิธีปฏิบัติและวิธีวัดผล หรือนำผลของการวิจัยส่งให้ผู้อยู่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ให้ถูกหลักวิชาเสมอไป

ค. เป็นผู้นำในการศึกษา (Leadership) คือ เป็นผู้สร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้นได้ เพื่อให้คนอื่น ๆ ได้ร่วมมือกันคิดและทำงานในเรื่องการศึกษา เช่น จัดให้มีการสัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา จัดให้มีการประชุมชมรมทางวิชาการ จัดให้มีการทดลองเกี่ยวกับการศึกษาในด้านต่าง ๆ (สาโรช บัวศรี ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ : 6)

จากแนวโน้มของการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอใน 3 ลักษณะดังกล่าว จะเห็นว่าศึกษานิเทศก์อำเภอซึ่งเป็นตัวแทนกระทรวงศึกษานิเทศก์ในเขตภูมิภาค มีบทบาทในฐานะผู้นำและจัดตั้งปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรในฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะดังกล่าวนี้จะประสบความสำเร็จหรือเกิดประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับตัวศึกษานิเทศก์อำเภอเป็นสำคัญ ความประพฤติ ภาวะผู้นำ และมนุษยสัมพันธ์ จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ศึกษานิเทศก์อำเภอสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และประสบความสำเร็จ บรรลุตามจุดหมายในทุกประการ โดยที่ความประพฤติจะเป็นสิ่งที่สร้างความศรัทธา ความเชื่อถือให้แก่ผู้ร่วมงาน ในขณะที่ภาวะผู้นำจะเป็นองค์ประกอบให้ศึกษานิเทศก์อำเภอไปปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับที่มีบทบาทในฐานะผู้นำ และมนุษยสัมพันธ์จะเป็นสื่อกลางอันสำคัญที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือที่ติดต่อกันในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ดังที่ เมธี ปิณฑนานนท์ (2513 : 18) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรด้วยกัน บุคลากรกับผู้บริหาร และระหว่างหน่วยงานต่อหน่วยงาน เป็นสิ่งที่ต้องสร้างขึ้นและให้มีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะมีผลกระทบต่อการประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานโดยตรง

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยพบว่า มีข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่ง คือ ในปัจจุบันแม้ว่าบทบาทของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านการบริหารการศึกษามบางกรมจะลดน้อยลงไป แต่กลับเพิ่มความสำคัญมากขึ้นในบทบาทด้านงานวิชาการดังที่ปรากฏในเป้าหมายของทางราชการว่า "..... งานวิชาการมีความสำคัญมาก เป็นงานที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย เป็นหน้าที่โดยตรงของศึกษานิเทศก์อำเภอที่จะต้องรับผิดชอบและควบคุมงานด้านวิชาการของโรงเรียนต่าง ๆ ภายในอำเภอที่ศึกษานิเทศก์อำเภอไปปฏิบัติหน้าที่อยู่" (สวัสดิ์ แก้วสมบูรณ์ 2525 : 4)

แต่ปรากฏว่าผลการวิจัยในส่วนประกอบของลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ อาเภอเกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการกลับได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญอยู่ในลำดับสุดท้าย ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชโลมใจ ถึงการวิจัย (2525 : 75) และทวีศักดิ์ จันทร์สาร (2528 : 89) ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับลักษณะที่พึงประสงค์ด้านวิชาการของผู้บริหารน้อยกว่าลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านอื่น ๆ ในขณะเดียวกัน ผลการวิจัยนี้พบว่าแตกต่างจากข้อกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของศึกษานิเทศก์ อาเภอในต่างประเทศ เช่น ข้อกำหนดในอเมริกาแคนาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะเน้นในระดัการศึกษาและความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการเป็นคุณลักษณะเฉพาะตำแหน่งอันสำคัญ (woellner 1974 : 89) แตกต่างจากสรุปผลการวิจัยของ สทอกกิลล์ (Stogdill 1969 : 62) ซึ่งได้สรุปว่า บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งผู้นำควรจะมีคุณสมบัติในด้านการศึกษาเล่าเรียนมากกว่าส่วนเฉลี่ยของกลุ่ม และยังแตกต่างจากความคิดเห็นของ เฟรนช์ (French) และเรเวน (Raven) ซึ่งกล่าวว่า มีอำนาจอยู่ 5 ชนิดที่ผู้บังคับบัญชาจะใช้เพื่อชักชวนให้ผู้อื่นใ้บังคับบัญชากระทำ ความ หนึ่งในอำนาจดังกล่าวคือ อำนาจของผู้รู้เหนือกว่า (Expert Power) ซึ่งได้แก่ การที่ผู้ใ้บังคับบัญชากระทำตามผู้บังคับบัญชาเพราะเขามีความรู้ในเรื่องนั้นๆ ทีกว่า (อ้างถึงใน ทวีศักดิ์ จันทร์สาร 2528 : 90) ข้อแตกต่างดังกล่าวนี้ อาจสรุปได้ว่ามีเหตุผลใน 2 ประการคือ เป็นเพราะระดับมาตรฐานของการศึกษาในตะวันตกและตะวันออกมีความแตกต่างกัน หรืออาจสืบเนื่องมาจากลักษณะบทบาท อำนาจหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ อาเภอที่มีความแตกต่างกันก็เป็นได้

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า มีลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ อาเภอที่กลุ่มประชากรได้เสนอเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ปรากฏในแบบสอบถามใน 2 ประการ ที่อยู่ในระดับต้น ๆ และน่าสนใจคือ

- 1) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ จริยธรรม สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งพฤติกรรม ความรู้ ความสามารถ แก่ผู้ร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิกรอำเภอฟิ่มเติมในข้อนี้ นับว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้รับ ซึ่งพบว่า ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ได้ให้ความสำคัญต่อส่วนประกอบของลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิกรอำเภอฟิ่มเติมเกี่ยวกับความประพฤติ เป็นส่วนที่มีความสำคัญในลำดับแรก ทั้งนี้จะเป็นตัวเหตุที่ศึกษานิกรอำเภอฟิ่มเติมบทบาทภาระหน้าที่ที่เป็นตัวแทนของกระทรวงซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงศึกษานิกร การปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามบทบาทที่กำหนดจะต้องอาศัยการยอมรับนับถือเป็นประการแรก การยอมรับนับถือดังกล่าวนี้เมื่อไม่สามารถที่จะสร้างให้เกิดโดยอำนาจตามกฎหมายก็จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นโดยอาศัยคุณลักษณะที่เกี่ยวกับความประพฤติเป็นตัวสร้างอันสำคัญก่อนสิ่งอื่นใด

2) ควรเป็นนักประชาสัมพันธ์งานการศึกษาที่รับผิดชอบและเป็นผู้ประสานงานที่ติดกับหน่วยงานอื่นเพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการบริหารการศึกษา

ทั้งที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิกรอำเภอฟิ่มเติมในส่วนหนึ่งคือ ปัญหาในด้านอำนาจหน้าที่ของศึกษานิกรอำเภอฟิ่มเติมที่ไม่ชัดเจนและขาดกฎหมายรองรับ (สวัสดิ์ แก้วสมบูรณ์ 2525 : ๑) ทั้งนี้ ความคิดเห็นของประชากรเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจึงเห็นว่าศึกษานิกรอำเภอฟิ่มเติมควรที่จะเป็นนักประชาสัมพันธ์งานการศึกษาที่รับผิดชอบเพื่อสร้างความเข้าใจอันถูกต้องและตรงกัน ในขณะเดียวกันเมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจในลักษณะงานและหน้าที่ของศึกษานิกรอำเภอฟิ่มเติมแล้ว ศึกษานิกรอำเภอฟิ่มเติมควรมีการพัฒนาและปรับปรุงตนเองตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะผู้ประสานงานตามที่กระทรวงศึกษานิกรได้กำหนดไว้ มิใช่ถือปฏิบัติตามประเพณีซึ่งจะสร้างให้เกิดความขัดแย้งต่าง ๆ ขึ้น (บรรจง ชูสุกชาติ อ้างถึงใน วันเฉลิม ภูมิโกคา 2525 : 2)

กล่าวโดยสรุป โดยที่ศึกษานิกรอำเภอฟิ่มเติมเป็นตำแหน่งนักบริหารการศึกษานึ่งซึ่งมีลักษณะงานที่แตกต่างจากนักบริหารการศึกษานึ่ง โดยที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ใน 3 ลักษณะคือ เป็นหัวหน้าหน่วยงานของตน เป็นตัวแทนกระทรวงศึกษานิกร ซึ่งส่งมาเพื่อช่วยเหลือนายอำเภอฟิ่มเติมในการปฏิบัติงานที่เป็นของกระทรวงศึกษานิกรภายในเขตอำเภอฟิ่มเติม และเป็น

ผู้ประสานงานกับส่วนราชการ ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น หรือสถานศึกษาในสังกัดกระทรวง
ศึกษาธิการที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอ ทั้งนี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในบางลักษณะจึงมีความ
แตกต่างกันไปจากนักบริหารการศึกษาอื่น ๆ ในขณะที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
ศึกษานิเทศก์อำเภอที่ควรมีที่มาจาก 2 ส่วนที่สำคัญคือ จากมาตรฐานการกำหนด
ตำแหน่งหรือความต้องการของหน่วยงานเจ้าสังกัด และจากคนที่ศึกษานิเทศก์อำเภอ
ต้องปฏิบัติงานโดยสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ที่จะเข้าดำรง
ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ในอีกส่วนจึงควรที่จะได้ศึกษาจากความคาดหวังของบุคลากรในหน่วย
งานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อำเภออันมีที่มาจาก 2
ส่วนดังกล่าวข้างต้นจะเป็นตัวช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นกับศึกษานิเทศก์อำเภอ ทั้งสภาพปัญหา
ในบทบาทหรือปัญหาความขัดแย้งในบทบาทซึ่งจะช่วยให้ศึกษานิเทศก์อำเภอสามารถที่จะ
ปฏิบัติภารกิจของตนได้เต็มตามความสามารถและมีประสิทธิภาพ

ผลที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ได้บ่งชี้ว่า ลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์
อำเภอตามความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์อำเภอ
ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่เห็นว่ามีผลสำคัญในลำดับ
ต้น ส่วนใหญ่เป็นลักษณะที่พึงประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ความประพฤติ ภาวะผู้นำ และ
มนุษยสัมพันธ์ ส่วนบุคลิกภาพ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการปฏิบัติ
งาน และความรู้ทางวิชาการก็มีความสำคัญในลำดับรองลงมาตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้ที่
จะเข้าสู่ระบบสายงานในตำแหน่งศึกษานิเทศก์อำเภอ จึงควรที่จะได้ศึกษาตรวจสอบ
คุณสมบัติตนเองหรือเตรียมความพร้อมของตนเองเสียก่อน ส่วนผู้ที่กำลังดำรงตำแหน่ง
ศึกษานิเทศก์อำเภอที่ควรที่จะได้ศึกษาถึงลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวนี้ และนำมาเป็นข้อ
พิจารณาเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงตนเองตามความเหมาะสม ในประการสุดท้าย สำนัก
งานปลัดกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานเจ้าสังกัด และเป็นผู้พิจารณาสรรหา
บุคลากรเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งศึกษานิเทศก์อำเภอ ควรที่จะให้นำผลการวิจัยนี้เป็นองค์ประกอบ
ส่วนหนึ่งในการพิจารณาออกเหนือจากที่กำหนดไว้ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งหรือตาม
หลักสูตรที่ระบุไว้ในกระบวนการสรรหา ซึ่งกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ นอกจากนี้ยังสามารถ

ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรอื่นได้แก่ การฝึกอบรม ซึ่งได้กระทำอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาการบริหารการศึกษาในส่วนภูมิภาคในโอกาสต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาค้นคว้าเฉพาะในส่วนของลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิการอำเภอ ตามความคิดเห็นของบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว อีกทั้งเป็นการรวบรวมข้อลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิการอำเภอไว้โดยเฉพาะ ในโอกาสต่อไปควรที่จะได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิการอำเภอกับลักษณะของศึกษานิการอำเภอที่เป็นจริงในปัจจุบัน ซึ่งผลของการวิจัยน่าที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนดำเนินการพัฒนาบุคลากรผู้ดำรงตำแหน่งศึกษานิการอำเภอในอนาคตสืบต่อไป.